

DOI 10.31654/2520-6966-2018-11f-93-311-312

К. П. Ісаєнко

кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янської філології, компаративістики та перекладу Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

**Рецензія-презентація книги проф. Г. В. Самойленка
"Повість Миколи Гоголя «Тарас Бульба» в
українському текстологічному, соціологічному та
мистецькому вимірах"**

"Повість Миколи Гоголя "Тарас Бульба" в українському текстологічному, соціологічному та мистецькому вимірах": монографія / Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя, 2018. 261 с.

Чергова книга відомого гоголезнавця, представника ніжинської літературної школи, практика і теоретика, довкола якого вже сформована певна літературознавча і дослідницька школа, професора Г. Самойленка, побачила світ наприкінці 2018 року. Ця праця – наслідок копіткої, тривалої в часі і ґрунтовної роботи над великою темою "Гоголь і культурно-літературний контекст". Г. Самойленко досить давно і різнопланово займається вивченням творчості М. Гоголя, свідченням чого є велика кількість різноматематичних статей та монографій, але саме ця робота засвідчила принципово новий підхід до теми "Гоголь і мистецький світ" і оприявила вихід на компаративний рівень дослідження спадщини Миколи Гоголя у власному доробку науковця.

На сучасному рівні розвитку літературознавчої науки, яка у своєму глобальному сенсі є багатовекторною і поліфункціональною в умовах метамодерного підходу, обраний вектор дослідження у книзі є досить продуктивним. Адже текстологія, соціологія, мистецтво – фактично трикутник виміру для реалізації і апробації якості будь-якого тексту, тим більше, коли йдеться про творчість такого письменника як Микола Гоголь.

Творчість М. Гоголя – це вже спадщина світової літератури, і кожен у ній віднаходить своє, але окремі сюжети вже пішли у своє вільне мистецьке життя завдяки великій кількості прочитань, адаптацій, версій, інтерпретацій тощо, і це вибудувало потужний інтертекстуальний дискурс довкола всієї спадщини письменника. Все це

вибудовує складний міжсеміотичний зв'язок довкола окремих творів письменника.

Дослідження Г. Самойленка сьогодні особливо цікаве тим, що у книзі вперше здійснено текстологічне порівняння тексту повісті М. Гоголя "Тарас Бульба" з лібрето опер П. Сокальського "Осада Дубна", М. Лисенка "Тарас Бульба", драматичними творами М. Старицького, К. Ванченка-Писанецького та кіносценарієм О. Довженка, які написані за сюжетом гоголівського твору.

Презентоване дослідження подає досить широкий ракурс сприйняття і реалізації ідей Гоголя як у часових, так і у творчих вимірах інших митців, це формує складний дискурс ідей і їх якісно нове звучання. У кожному із векторів роботи, що представляє паритетні дослідження і зіставлення, Г. Самойленко якісно аналізує художній текст, і першоджерело, і його інтерпретації. У цьому головна цінність роботи науковця, адже текстологія як наука вимагає фахового підходу, аналітики і занурення у ту соціальну реальність, її специфіку, на фоні і в умовах якої постає новий художній текст як самостійне ціле. Тут важливим є не лише фактор часу, але і своєрідність потрактування головних гоголівських ідей, їх адаптація, осучаснення, актуалізація у якісно відмінному від гоголівського культурно-історичному вимірі, їх звучання крізь призму змін у національному житті України, свідомості й автора, і читача, зрештою, мистецьке, широке культурологічне потрактування і прочитання М. Гоголя, реалізованого у зовсім різних жанрах.

У цьому, власне, і полягає міжсеміотичний аспект дослідження в межах інтегральної компаративістики на її сучасному рівні. Ця робота дуже цікава з точки зору і лінгвістичної та текстологічної науки, адже зіставлення і аналіз тексту презентує і зміни художнього мислення письменників на мовно-презентаційному рівні. Саме теоретична частина роботи, висновки і аналітика показують і рівень змін у інтерпретованих текстах. А завдяки широкому колу залучених до вивчення і зіставлення та аналітики постатей, книга Г. В. Самойленка "Повість Миколи Гоголя "Тарас Бульба" в українському текстологічному, соціологічному та мистецькому вимірах" безперечно буде цікавою широкому колу читачів не лише наукової спільноти.